

SÜLEYMAN NAZİF'İN BATI DÜNYASINA KARŞI DURUŞU
VE "HZ. İSÂ'YA AÇIK MEKTUP" ADLI ESERİ
SÜLEYMAN NAZIF'S STANCE AGAINST THE WEST WORLD
AND HIS WORK TITLED "THE OPEN LETTER TO JESUS"

MEHMET EMİN GÖNEN

Dr. Dicle Üniversitesi, Türk Dili Bölümü.

Dr. Dicle University Turkish Language Department

megonen@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-6262-4589>

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi-Journal of Turkish Researches Institute
TAED-62, Mayıs-May 2018 Erzurum
ISSN-1300-9052

Makale Türü-*Article Types* : Araştırma Makalesi-Research Article

Çeliş Tarihi-*Received Date* : 12.11.2017

Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 23.02.2018

Sayfa-*Pages* : 133-146

 <http://dx.doi.org/>

www.turkiyatjournal.com

<http://dergipark.gov.tr/ataunitaed>

This article was checked by

 iThenticate®

**SÜLEYMAN NAZİF'İN BATI DÜNYASINA KARŞI DURUŞU
VE "HZ. İSÂ'YA AÇIK MEKTUP" ADLI ESERİ**
SÜLEYMAN NAZIF'S STANCE AGAINST THE WEST WORLD
AND HIS WORK TITLED "THE OPEN LETTER TO JESUS"

MEHMET EMİN GÖNEN

Öz

Batı düşünce ve yaşam şeklinin Türk İslam dünyasına girişinin resmi başlangıcı sayılan Tanzimat Fermanının ilanından 30 yıl sonra dünyaya gelen Süleyman Nazif, Tanzimat edebi anlayışının birinci kuşağını temsil eden Namık Kemal gibi batıya karşı mesafeli, sağlam ve dik durmuştur. Onun duruşu milletin öz değerlerinden asla taviz vermeden, batının yıkıcı değerlerinin farkında olmak ve onları elemek şartıyla, batının bilim ve sanatını almaktır. Şiirlerinin genelinde milli duygu ve düşünceleri, vatan sevgisini ele alan Nazif, Hıristiyan dünyasının emperyalist düşüncesine karşı her zaman karşı bir tavır almıştır. Bu tavrını İngilizlerin İstanbul'u işgal ettikleri o "bahtsız" günde yazdığı 'Kara Bir Gün' yazısıyla açıkça ve çok sert bir üslupla ortaya koyar.

Bunun yanı sıra Hıristiyan dünyasının o yıllarda çeşitli coğrafyalarda yaptığı haksızlık ve zulümleri birçok yazısında dile getirir. 1912 yılında Hak Gazetesinde yayınladığı yazılarında Trablusgarp ve Bingazi'nin işgali nedeniyle Avrupa'nın vicdanına seslenir. Fakat Avrupa bu seslenişe alayla karşılık verir.

Süleyman Nazif, Avrupa'nın o yıllarda ortaya koyduğu bütün siyasi icraatlara karşı teyakkuzdadır. Türkiye'nin aleyhine olan bu yıkıcı icraatlardan birisi de; Birleşmiş Milletlerdeki İngiliz temsilcisinin Türkiye'ye karşı bir heyetin teşkil edilmesini söylemesi ve bir Fransız gazetesinin Kuzey Afrika'da işgalini sürdüren İspanya'nın yardımına diğer Avrupa ülkelerini çağırması olmuştur.

Süleyman Nazif Birleşmiş Milletlerin bu çağrısına üzerine "Hz. İsa'ya Açık Mektup" adlı mektupları kaleme alır. Bu mektuplarında Batı

Abstract

Süleyman Nazif came to the world 30 years after the announcement of the Tanzimat edict, which is regarded as the official beginning of the introduction of Western thought and life in the Turkish Islamic world. Like Namık Kemal who represents the first generation of Tanzimat literature understanding Süleyman Nazif also stood upright against the west. His stance and gaze is to take the science and art of the West, without ever compromising the values of the nation's self, to be aware of the destructive ideas of the West and to eliminate them. In his poetry, Nazif, depicted national emotions, thoughts and homeland love, always stood against the imperialist thought of the Christian world. He clearly and very hardly expressed this attitude by his writing titled "A Black Day" when British occupied Istanbul.

In addition, in many of his writings he expressed the injustices and cruelties that the Christian world has done in various geographies over those years. In his writings published in the Hak Journal in 1912, he called for the conscience of Europe because of the occupation of Tripoli and Benghazi. But Europe responds with this speech ridicule.

Süleyman Nazif, is vigilant against all the political activities that Europe has revealed in those years. One of these destructive acts against Turkey; The British representative of the United Nations called on a delegation against Turkey and a French newspaper called on other European countries for the help of Spain, which continued its occupation in North Africa.

On this call of the United Nations, Süleyman Nazif wrote the letters titled "Open Letter to Jesus". In these letters, he criticizes with a heavy

dünyasının yaptığı icraatları ağır bir dille eleştirir.

Bu çalışmada Süleyman Nazif'in batı dünyasına bakışı ve bu bakışını ortaya koyan "Hz. İsa'ya Açık Mektup" adlı eseri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Nazif, Bakış, Batı Dünyası, Hıristiyan, Hz. İsa,

language the Western world for what they do.

In this study, the stance and view of Süleyman Nazif against the western world and his work titled "Open Letter to Jesus" will be examined.

Key Words: Süleyman Nazif, View, Western, World, Christian, Jesus

Giriş

Diyarbakır'ın asil ve köklü bir ailesine mensup olan Süleyman Nazif, çocukluk yıllarını, devlet adamı kimliğinin yanı sıra aynı zamanda âlim, edip ve tarihçi olan babası Said Paşa'nın ilmi ve edebi sohbet meclislerinde bulunarak geçirmiştir. Her hal ve hareketini taklit ettiği babasından aldığı tesiri İbnü'l-emin Mahmud Kemal İnal'a gönderdiği mektupta "Babam, tahrir ve tettebbudan bir dakika hali kalmaz bir zat idi. Onu taklid hevesi, beni tâ küçüklüğümde muharrir ve şair olmaya sevketti." (İbnü'l-Emin Mahmud Kemal 2010: 1526) sözleriyle ifade eder. Eski edebiyat zevkini çocukluğunda babasının sohbet meclislerinde tadan Nazif, ileriki zamanlarda bu klasik edebiyat kültürüne kuvvetli bir şekilde hâkim olmuştur. "Said Paşa'nın tarihî malûmatından da azamî derecede istifade etmiş, yine akranına nispetle bu sahada da bir üstünlük kazanmıştır. Bilhassa Osmanlı tarihine dair menkıbevi malûmatı dikkate şayandır. Bütün bunlar Nazif'in ruhunu maziye çevirmiş ve ömrünün sonuna kadar fikir ve zevk itibariyle maziye bağlı kalmasına sebep olmuştur." (Karakaş 1986: 25, 27)

Babasının valilik yaptığı çeşitli görev yerlerine onunla birlikte gitmesi ve daha sonraki yıllarda kendi memurluk ve valilik görevleri sebebiyle gerek Anadolu sınırları içinde gerekse dışında yapmış olduğu seyahatleri sırasında halkın yaşamıyla ilgili edindiği izlenimler ve acı tecrübeler ise Nazif'in sosyal ve milli meselelere karşı ilgisinin yoğunlaşmasını ve hassasiyetinin artmasını; böylece kendisini bu vadede birinci derecede sorumlu hissetmesini sağlar. Avrupa devletlerinin kendileri ve içimizdeki azınlıklarla birlikte koca Osmanlı devletini parçalamaya niyet ettiği bir süreçte milleti uyandırmak ve ümit vermek, vatana saldıran düşmana yazı ve sözle karşı gelmek bundan sonra Nazif'in en hayati ve milli bir gayesi olmuştur.

Edebiyat tarihleri onu anlatırken dönem olarak Servet-i Fünûn dönemine ait bir şair olarak gösterse de o yetişme tarzı, edindiği birikim ve kültürel alt yapı olarak aslında bu dönem şairlerinin fikri yapısından çok uzakta durmaktadır. "Dostlukları, insanî ilişkileri, dinî kanaatleri, millî değerlere karşı hassasiyeti, siyasî tercihleri ve edebiyata karşı bakış tarzı edebiyat-ı Cedide mensuplarından farklıdır." (Aktaş 2005: 108)

Bu yönüyle yetişme tarzları Nazif'ten tamamen ayrı olan ve İstanbul kültür çevresinde yetişmiş Servet-i Fünûn yazarlarından ayrılmaktadır. Nazif belki "Yetişme tarzı ve bağlı olduğu kıymet hükümleri bakımından kendisinden dört beş yaş küçük Mehmed Âkif'i düşündürmekte ise de o, ancak kendisiyle açıklanabilecek insanlardan biridir." (Aktaş 2005: 109) Bununla birlikte o da yakın dostu Akif gibi dış düşmanlara karşı vatani savunma anında hayatını ortaya koyacak derecede haykırana bir karaktere sahiptir. Yakup Kadri onun bu özelliği hakkında şöyle der: "O devrin görüş ve düşünüşlerine göre bu devlet ittifakına karşı gelmek bir delilik sayılırdı. 'Gerçi sen vatan tehlikeye düşünce düvel-i muazzama ordularının nasıl bir zorbalık, çapulculuk teşkilatı olduğunu yakından görünce o deliliği, o kutsal deliliği yapmaktan çekinmedin.'" (Karaosmanoğlu 1990: 175) Nazif

eskilerin 'gözünü budaktan, sözünü dudaktan esirgemez!' dedikleri tipin bütün özelliklerini üzerinde toplayan bir kişilik yapısına sahiptir.

Nazif çocukluğundan itibaren babasının teşvikiyle, hayatı boyunca kendisine örnek alacağı vatan şairi Namık Kemal'in eserlerini okumuş, onun vatan ve millet sevgisine; vatani korumak milletin dertlerini, ıstıraplarını dindirmek için giriştiği mücadelelerine hayran olmuştur. Bu hayranlığını yine İbnü'l Emin Mahmud Kemal'e gönderdiği mektubunda şöyle ifade eder: "On iki yaşında ancak vardım. Pederim bir gün Namık Kemâl Bey'in, -Selahattin Eyyûbî, Fatih ve Yavuz Sultan Selîm'i anlatan- 'Evrâk-ı Perîşân' adlı eserini vererek, 'Mukaddime' kısmını yüksek sesle okumamı emretti ve hatasız okuyuşum hoşuna giderek mükâfat olarak o kitabı bana verdi.(...) Önceleri çoğu yerlerini anlayamadığım 'Evrâk-ı Perîşân'ı senelerce okudum. Kemâl'in ifade tarzına bayılırdım." (İbnü'l-Emin Mahmud Kemal 2010: 1526) Bu ifadelerden Namık Kemal'in hamasi ve haykıran üslûbunun Nazif'in üzerinde çok büyük tesiri olduğu açıkça görülmektedir. Aldığı bu tesirle onun haykıran sesini daha da yükselterek haksızlıklara, zulümlere karşı dik durmuştur. Bu haksızlık ve zulümler hangi canipten ve kimden gelirse gelsin hakkı ve adaleti savunmak maksadıyla konuşmalarında ve yazılarında en acı, en sert şekilde söylemekten ve yazmaktan çekinmeyerek vakur bir duruş sergilemiştir.

Nazif, üzerindeki Namık Kemal tesirini ayrıca şöyle ifade etmektedir. "Âsâr-ı Kemâl'i yalnız kitaplarda, gazete ve mecmû'â koleksiyonlarında aramayınız. Recâîzâde Ekrem'den Faruk Nafiz'e kadar hepimiz edîb-i a'zamın kendi isti'dâd ve kabiliyetimize göre, büyük, küçük birer eseriyiz. Bizi yaratan Allah, yetiştiren de Namık Kemâl'dir." (Nazif 1922: 27)

O, Namık Kemal'den aldığı tesiri konuşma ve yazılarında açıkça dile getirmekten hiçbir zaman kaçınmamış bilakis bununla övünç duymuştur. Böylece ona karşı bağlılığını ve ona duyduğu hayranlığı gözler önüne sermiştir. "Nazif, ilk hissi ve vatanî terbiyesini Namık Kemal'den almış olan neslin, üstadına en sadık ve en canlı bir temsilcisi(dir). Nazmı, nesrine göre çok cılızdır; lâkin nesirde Süleyman Nazif'i, Namık Kemâl'in daha tekemmül etmiş ve yenilemiş bir takipçisi saymak zorundayız." (Köprülü 1927, Göçgün: 2010'dan) Zamanla bu olgunluğa erişen Nazif, Namık Kemal gibi vatan ve millet yolunda fedakârlıklar yapmayı hatta canından vazgeçmeyi anlatan şiirler ve daha keskin yazılar kaleme alır. "Nazif'in Gizli Figanlar (1906), Firâk-ı Irak (1918) ve Malta Geceleri (1924) adlı siir kitaplarına ve kitapları dışında kalan şiirlerinden bazılarında ("Plevne, Cenk Türküsü, Harp Şarkısı, Nerde Osmanlılar, Türk İlahisi" gibi) bakıldığında" (Demir 2012: 59) da Namık Kemal'in vatan ve millet endişesini dile getiren gür sesi daha canlı adeta bir haykırış şeklinde açıkça duyulur.

Özellikle 1897 yılında kaleme aldığı;

"İşte güzlârı vatan, mahv oldu istibdad ile;

Bizden istimdâd eder, her zerre bir feryâd ile..

Geçmesin eyyâmımız, bî-hûde istimdâd ile;

Pençeleşmek muktezî, gaddâr ile bî-dâd ile...

Zulm ü istibdâd devri derd ü ye'seyyâmidır,

Arkadaşlar kan dökün, kan dökmenin hengâmıdır!"

Mısralarıyla başlayan 'Ey Ebnâ-yı Vatan' başlıklı şiiri; "İstibdat'ın eziyet, dert, sıkıntı ve korku dolu baskıcı yönetimine karşı, bu ülkenin çocuklarına hitaben Namık

Kemâl yolunda kaleme alınmış ve zalimlerden gaddar, acımasız kimselerden merhamet dilemek ve beklemek yerine; kendileriyle mücadele edip, savaşarak vatanın kurtuluşu için, kanını akıtmaktan bile çekinmemek gerektiğini vurgulayan, dolayısıyla buram buram mertlik, yiğitlik, cesaret ve kahramanlık kokan bir milli sesleniştir. (Göçgün 2010: 24-25)

1.Süleyman Nazif'in Batı Dünyasına Karşı Duruşu

Korkma düşmandan ki, ateş olsa yandırmaz seni;

Müstakim ol, Hazret-i Allah utandırmaz seni!

Şeklinde atasözü değerindeki beyti, Müslüman Türk milletine kazandırmış olan âlim bir babadan aldığı terbiye ve nasihatler ışığında hedefini belirleyen Nazif, hayatı boyunca bütün şiir ve yazılarıyla, davranışlarıyla; millete zulüm edenlere, vatana kasteden düşmanlara karşı dik durmuş, kahramanca ve cesurca saldırmıştır. Bu dik duruşunun ilk tecrübesini henüz çok genç yaşlarında Diyarbakır'da iken sergilemiştir.

O günlerde Diyarbakır ve çevresindeki 6 vilâyetin Ermenilere bırakılacağı ve buralarda bir Ermenistan devleti kurulacağı söylentileri Müslüman halkı telâşa düşürmüştü, Ermenileri de şımartmıştı. Diğer taraftan Avrupa gazeteleri Hamidiye Alayları'nın ve Kürtlerin Ermenilere tecavüz etmekte olduklarını ve büyük devlet elçilerinin Berlin antlaşması uyarınca Ermenilere daha geniş imtiyazlar verilmesi için Bâbüâlîye müracaatta bulduklarını yazıyorlardı. Sık sık çanlar çalınıyor, kiliselerde toplanan ermenilere komitacılar tarafından konferanslar, talimatlar veriliyordu. Bu durum karşısında "Müslüman halk da Ulu cami'deki Camidi kütüphanesinde toplandılar, ilgililer nezdinde teşebbüse geçmek, durumu protesto etmek ve gereken mukabil tedbirleri almak üzere, memleketin ileri gelenleri arasında bir komite seçtiler. Süleyman Nazif de bu komiteye seçilenler arasında idi." (Beysanoğlu 1970: 14) Padişaha telgraf çekme vazifesi ona verilir. O, bu vesileyle Padişah Abdulhamid'e çektiği telgrafta kullandığı ifade tarzı ve üslubu ile dikkatleri üzerine çeker. "Henüz yirmi beş yaşlarında bulunan Nazif'in Diyarbakır'dan Sultan Hamid'e çektiği müthiş telgrafname daha o zaman bile vatan mes'elelerinde ne kadar ateşli ve medenî cesaret itibarıyla ne derece mümtaz olduğunu ispat eder." (Gövsa 1933: 9)

Nazif'in bölgeyi ve meydana gelen olayları nesnel bir şekilde ve bütün gerçekliğiyle gözlemlemesi sonucu elde ettiği bilgileri son derece etkili bir üslupla Abdulhâmid'e ilettiği; Müslümanların kesinlikle kimseye zulüm etmediklerini ve asıl mazlum tarafın Müslüman halk olduğunu, Ermenilerin ise dış yardakçılarının desteğiyle aslında mazlum rolü oynadıklarını ispat ettiği bu telgraf; yabancı devletlerin ve onların medya organlarının kışkırtmaları sonucu azınlıkların vatana yaptıkları ihanetlere ve haksızlığa karşı Nazif'in ilk başkaldırısı ve dik duruşudur.

"Yazılarında, bilhassa, zekâsının canlılığı, üslûbunun sağlamlığı ve medenî cesaretinin büyüklüğü ile dikkati çeken Nazif, bunların arasında 31 Mart hareketini destekleyen *Mizan* gazetesi sâhibi Murad Bey'e hitâben, o günlerin çok tehlikeli şartları içinde yayımladığı," (Akyüz 2010: 388) ve "bu isyan hareketinin kesinlikle karşısında olduğunu gösteren 'asiler ve hâmeleri' aleyhindeki makalesi" (Mizân, 16 Nisan 1909) (onun ayrıca başka) "bir medeni cesaret örneği" (Kurgan 1955: 4) ve dik bir duruşudur.

Vatan ve millet meselelerinde 'Dinim Kinimdir' sözünü kendisine prensip kabul eden Nazif, vatan topraklarının işgal edilmesini, namus ve dinin tehlikeye girmesinin

ıstırabını kalbinin tâ derinliklerinde en acı şekliyle hissettiğini, 1922 yılında *İleri* gazetesinde çıkan bir yazısında mütarekeyi ve İstanbul'un işgalini anlatırken "Vatanımın payitahtını çiğneyen atların ayakları, öyle hissettim ki, benim kalbimde eşiniyor. Çünkü o ayakların altında tezelzül eden şey toprağım ve tarihim idi. O gün şu'urumu kaybetmişim" (Nazif 1922, Gür: 1992'den) sözleriyle ifade eder.

Batı milletlerinin Türk milleti ve vatani için oynadıkları çeşitli entrikalara ve işgallere karşı Nazif'in söz ve yazılarıyla kahramanca dik duruşu ve haykırışı dönemin bütün yazar ve şairlerinin, vatansever gençlerinin üzerinde çok büyük ve derin müspet tesirler bırakmıştır. Bu konudaki düşüncesini Ahmet Hamdi şöyle ifade eder: "Biz genç iken vatan muhabbetini, vatan bağlılığını Süleyman Nazif'in ateşli kalbinden taşan ateşli yazılarından öğrendik ve hissettik. Nazif, bu vatanın, bütün ömründe hiç korkmayan ve hiç susmayan, kurtuluş için daima feryat eden çok aziz bir evlâdıdır. (Tanpınar 1927, Göçgün: 2010'dan)

Nazif'in Türk Milletinin kalbinde taht kurmasına sebep olan o bahtsız işgal günlerinin boğucu havasında işgalci devletlerin yüzüne bir şamar; Türk Milletinin acılı yüreğine de adeta merhem olan 'Kara Bir Gün Yazısı' ve 'Piyer Loti Hitabesi', O'nun batı dünyasına bakışını, Hıristiyan dünyasının iç yüzünü ve geçmişten beri Osmanlı için besledikleri ihaneti açıkça gözler önüne serer. Peyami Safa, Nazif hakkında yazdığı bir yazısında Nazif'in Avrupa karşısındaki kahramanca duruşunu ve kükreyen sesini çok çarpıcı şekilde dile getirir:

"Onun volkanik mizacı, vatanın en buhranlı, sıkıntılı günlerinde püskürmüş, patlamıştır: Balkan Harbi'nde İstanbul Eğleniyor! Makalesi ve İstiklâl Harbi'nde, Piyer Loti Günü Hitabesi; herkesin gözünü, O'nun ruhunda lâvlar püsküren tepelere çekmişti. Bu hitabeyi Darülfünûn'da Nazif'in ağzından dinlememiş olanların, O'na dair edinebilecekleri fikir, Veziv yanardağını kartpostalından başka yerde görmeyenlerin intibandan fazla olamaz. Konferans salonunun ön koltuklarındaki ecnebi sefirlerin karşısında söylenen bu hitabe, uyandırdığı görülmemiş galeyana hâliyle, Türkiye önünde Avrupa'nın gafletini sona erdiren en büyük tesirlerden birini yarattı."

(1941, Göçgün: 2010'dan)

Nazif, Avrupa'ya karşı durduğu ve onu protesto ettiği ilk yazılarını 1909 yılında İngiltere-İtalya-Rusya-Fransa askerlerinin Girit'i boşaltmalarından sonra adanın Yunanistan'a verilmesi sebebiyle yazmıştır. Nazif'in Avrupa'ya karşı yazdığı bu yazıların mahiyetini anlamak için Şuayb Karakaş'ın çalışmasından uzunca alıntı verelim:

"Avrupalı devletlerin himayesi altında, Osmanlı devletinin ada üzerindeki hak ve hukukunun çiğnenmesi şeklinde tahakkuk eden bu ilhak hadisesinin ve Müslüman ahaliye reva görülen zulümlerin protesto edildiği yazılar, Yeni Tasvîr-i Efkâr gazetesinde yayınlanmıştır., Nazif, yazılarında Avrupa'yı medeniyet yolunda ne kadar ilerlemiş olursa olsun, İslâm âleminin ve hatta Hıristiyan olmayan bütün dünyanın en büyük düşmanı olarak tarif eder. Ayrıca Şehbâl mecmuasında neşrettiği makalesinde, orta çağın gayr-i medenî Avrupa'sıyla, son asrın müterakki Avrupa'sı arasında ahlâkî bakımdan hiçbir fark bulunmadığını belirtir: "-Pierre Lermil'er'in, Papa

İkinci Urbanlar'ınAvrupa'sı, yalnız ismini değiştirerek, Montesquieu'nun, Voltaire'in, Rousseau'nun Avrupa'sı olmuş. Fakat değişen yalnız kelimelerdir. Avrupa'nın rûh-ı kadîmi aynı gızzet ve şiddetiyle yaşıyor. Kudüs'ü zaptetmeğe giden eski şövalyelerin silâhlarını takdîs eden papazlarla bugün Balkan'daki topları ateşleyen adamların makâsıdı arasında bir fark-ı ahlak yoktur.-”

(1986: 304-305)

Nazif bu yazılarında Avrupa'nın asla medenileşmediğini, medeniyetinin sadece sözde kaldığını; onun aslında hala eskide olduğu gibi barbar bir zihniyette olduğunu gözler önüne sermektedir. Avrupa orta çağda ne idiyse son medeniyet asrında da aynı kötü zihniyettir ona göre. Avrupa, medeniyet adına kendisi dışında olan milletlere her zaman zulüm ateşi götüren, haçlı zihniyetiyle onları ölüme mahkûm eden dışı “süslü küfür ve zulmet kıt'ası(dır.) (Nazif 1924: 27) Süleyman Nazif'in esas itibariyle bütün Avrupa'ya karşı büyük bir tiksinti duyduğu şu ifadelerinden kolaylıkla anlaşılmalıdır: “İslâmı mazlûm gördükçe ona muhabbetim arttı. Ben son felâketlere kadar, Avrupa terakkiyatına meftûn olanlardan biri idim. Fakat şimdi, (zâlim) den istikrâh ediyorum. Kim ve ne kadar müterakkî olursa olsun.(Nazif 1340, Karakaş, 1986'dan)

Trabzon valiliğinden ayrılarak İstanbul'a dönen Nazif, bir süre sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından tesis edilen *Hak* gazetesinde yazı yazmaya başlar. “Burada yazı neşretmeyi, İttihatçıların aleyhinde de yazabilmek şartıyla kabul eder. (Abdülhak Şinasi (Hisar) 1931, Karakaş: 1986'dan) *Hak* gazetesi muharriri olarak 14 Mart 1912'den başlayarak Mayıs'ın ilk haftasına kadar muntazaman ve ekseriyeti başyazı olmak üzere günlük makaleler neşreder. İttihat ve Terakki'nin tesis etmiş olduğu (bu) gazetede onlara destek olurken “yeri geldiğinde (onları) yerin dibine batırmaktan çekinmeyecektir.” (Gür1992: 87)

Nazif'in bu gazetede yaklaşık altmış makalesi yayınlanır. “Bu makalelerin ilk ve belki de en önemlisi İtalyanların Trablusgarp ve Bingazi'yi işgal etmelerine karşı yazmış olduğu ve İtalyanların çirkef yüzünü gösteren; onları en aşağı bir derekeye düşüren ‘Samimi Bir Hasbihal’ adlı yazısıdır.” (Karakaş 1986: 71) İtalya, İngiltere ve Fransa gibi bir sömürge imparatorluğu kurmak emeliyle Trablusgarp ve Bingazi'nin kendisine bırakılmasını Türk Hükümetinden ister. Bu notasına karşılık alamayınca İtalyan donanması Türk sularına girerek önce Trablusgarp'ı sonra da Bingazi'yi ateşe vererek işgal eder. Bu olaylar gelişirken İstanbul'da İttihat ve Terakki partisi ile muhalifleri arasında iktidar çekişmeleri devam etmektedir. Balkanlarda isyan hazırlıkları baş göstermekte, Rusya da Osmanlıya savaş açma hazırlığına başlamaktadır. Dış düşmandan vatana gelen bu saldırılar yetmiyormuş gibi bir de içerde hükümetin dâhili kavgaları ve vurdumduymazlıkları Nazif'i çileden çıkarır. Bundan dolayı yazılarında hükümeti çok ağır ve “hak ettikleri” şekilde eleştiri ateşine tutar.

İtalyan'ın bu işgali ve orada yaşayan Müslüman halkın hunharca katledilmesi “hilkaten âteşin bir rûha sahip olan Nazif'e şiddetli protesto yazıları yazdırır.” (Karakaş 1986: 72) Nazif yukarıda adı geçen ilk makalesinde, beş aydan beri Akdeniz'in dalgalarını ve sahillerini masum insanların kanlarıyla boyayarak eğlenmek isteyen İtalya için “Eski Roma'nın p..leri” (Nazif 1912, Karakaş, 1986'dan) tabirini kullanarak işlediği cinayetlerin cezasını er geç çekeceğini bildirir.

'Gizli Figanlar' adlı şiir kitabındaki bir kısım şiirlerinde de vatan duygularını terennüm eder. Vatanın her tarafından koparılmaya çalışılan parçalarının ıstırapıyla feryat eder. Özellikle Osmanlı denilen büyük vatanın bir parçası olan ve kâtiplik, valilik görevlerinde bulunması nedeniyle yakından tanıdığı Musul, Basra, Bağdat gibi şehirlerin zorla vatandan koparılmasına dayanamaz. 'Firak-ı Irak' adlı eserinde elden çıkan bu vatan parçaları için ruhundaki hudutsuz vatan sevgisi ve hamiyeti gereği, kalbinin derinliklerinden gelen acıyla ağıtlar yakarak için için ağlar.

Osmanlı Devleti'nin birinci Dünya Savaşından yenik ayrılması sonucu 30 Ekim 1918'de imzaladığı Mondros Mütarekesi'yle Türk Milleti için acı ve korku dolu günler başlar. Herkes şaşkın ve bitkindir. Vatan tehlikededir. Parçalanması çok yakındır. Süleyman Nazif, savaştan sonra elde kalmış olan vatan parçalarını korumak ve perişan bir hale düşen millet için bir şeyler yapmanın iman ve heyecanı ile mütarekeden az evvel Cenab Şahâbeddin ile birlikte *Hâdisât* gazetesini çıkarmaya başlar. "Nazif'in *Hâdisât*'taki ilk yazısı 21 Teşrin-i evvel 1918 tarihli ve 2 numaralı nüshadaki 'Subhâneke Yâ Muhavvile'l-Ahvâl' başlıklı makaledir. Mütareke döneminin o kara ve karanlık günlerinde bir iman ve ümit ışığı halinde parıldayan bu coşkun yazılar, umumî heyecanı ve milletin ümidini korumada çok önemli bir rol oynamıştır." (Gür 1992: 101) Gazete kısa bir süre sonra, Avrupalı devletlerin desteğiyle şımararak Doğu Anadolu'da bir ermeni devleti kurma hayallerine kapılan Ermenilerin katliamlarını önlemek için Süleyman Nazif'in ön ayak olması sonucu kurulan Vilâyât-ı Şarkıyye Müdâfaa-i Hukûk-ı Milliye Cemiyeti'nin yayın organı haline gelir. Fakat Nazif'in ateşli yazıları yüzünden sık sık sansüre uğrar.

Nazif'in batı dünyasının işgalci ruhuna karşı kinini ve nefretini en keskin şekilde açığa vurduğu ve ortaya koyduğu duruşu, İstanbul'un işgalinin hemen akabinde imanından ve milli duygularından fıskıran bir heyecan ve gayretle *Hâdisât* gazetesinde kaleme aldığı; batarya ile ateşi andıran ve işgalcileri kahreden 'Kara Bir Gün' yazısıdır. O, Avrupa'nın haçlı ruhunun bin yıldan beri yaptıklarının farkında olduğu için, bu yazısıyla o günden bu güne o meş'um zihniyeti özetleyerek işgalcilerin zulümlerini yüzlerine korkusuzca haykırmıştır.

Bu yazının kaleme alınmasının sebebi şöyle gelişir: Mütarekenin imzalanmasıyla birlikte İstanbul limanına demirleyen işgal devletlerinin donanmalarından cesaret alan Rum ve Ermeni azınlıklar sevinç gösterileri yaparlar. Gazetelerde Türklere hakaretler etmekle beraber Bizans Devleti'nin yeniden kurulacağını da ima ederler. General Franchetd'Espre'nin İstanbul'u işgal edeceği haberinin duyulmasıyla işi iyice azıtlar. Türk Bayraklarını yerlere serip çiğnerler.

8 Şubat 1919 günü General Espre, azınlıkların büyük sevinç gösterileri ve top atışları arasında Rumların temin ettiği beyaz bir atla adeta Fatih Sultan Mehmed'e nispet yaparcasına "şımarık" bir şekilde şehre girer. Bütün bu olup bitenleri ve azınlıkların nankörce yaptıkları tezahüratları yakından seyreden Nazif, bu kahredici manzaraya fazla dayanamaz. Hemen *Hâdisât* gazetesinin idarehanesine gider. Masasının başına geçerek günün anlamına uygun olarak yazısına 'Kara Bir Gün' başlığını atar. Nazif bu yazısında Osmanlı'nın (Kânûnî'nin) geçmişte Fransa'ya yaptığı yardımları (Şariken'i hücrelerinden kurtarmasını), Fransa'nın işgal edildiği zaman düştüğü kötü durumu ve azınlıkların yaptıklarının Türk'ün ve Müslüman'ın kalbinde açtığı yaraları çok etkili ve sert bir üslupla dile getirir. "Nazif'in, vatani, mukaddes bayrağı çiğnenerek (haksızca) işgal edilen bir

muharrir olarak, öfkesini adeta kustuğu ve bütün işgal kuvvetleriyle azınlıkları tel'in ettiği bu yazısı" (Karakaş 1986: 81) sansür memuru Yüzbaşı Aziz Hüdayi Bey'in her tehlikeyi göze alarak metne ilişmemesi ve yabancı görevlilerden gizlemesi sonucu gazetenin 9 Şubat 1919 tarihli sayısında yayınlanır. Böylece bu yazı "felaketler, acılar, haksızlıklar karşısında bir an şaşırıp sinmiş görünen Türk İstanbul'un ilk ayaklanma hamlesi ol(ur)." (Çapanoğlu 1954, Göçgün: 2010'dan)

Nazif'in, işgalci ruha karşı haykırışının ve batıya karşı duruşunun bir sembolü olan bu tarihi yazısından haberdar edilen Franchetd'Espere öfkesinden çılgına döner. Nazif'i yakalama ve kurşuna dizme emri çıkarır. Fakat araya giren bazı yabancı generallerin görüşmeleri üzerine bu emir kaldırılır. General Espere, Nazif'le görüşmek ister. Görüşmede Nazif, bu yazıyı neden bu üslupta kaleme aldığını kendine has vakarıyla ve

"Yine söylüyorum general., bir Fransız generali olarak İstanbul'a böyle girmeyecektiniz. Sizi Beyoğlu sokaklarında gezdiren beyaz at, Fransa'ya karşı muhabbet dolu Türk kalplerinde unutulmaz yaralar açmıştır. Siz Fransa'ya kendi vahşi gayelerine âlet etmek isteyen bir sürü Rum ve Ermeni yardakçılarının alkışlarına kapıldınız, mazlumu ezmek için kendisine mâsum tavrı veren zalime el uzattınız. Hâlbuki asıl mazlum Türk Milleti idi... Ben bu yazımdan dolayı sizden af dilemiyorum. Çünkü vazifemi yaptım. Fakat siz bir Fransız generali sıfatı ile vazifenizi yapmadınız. Fransa'nın ve tarihin sizi af etmesini arzu ederim."

(Beysanoğlu 1970: 31)

Cümleleriyle generalin yüzüne söylemekle Avrupa'ya ve onun işgalci ruhuna karşı kahramanca bir duruş sergiler.

Nazif'in Avrupa'ya bakışını, duruşunu ve onun hakkındaki düşüncelerini ortaya koyan başka bir haykırışı da Pierre Loti Hitabesidir. "Mütarekeden sonra 'Türkleri sevmek memnu' ve 'sevmemek mecburi' addedildiği bir zamanda, tek başına Avrupa'nın karşısına dikilerek, millet-i mazlumenin hakkını müdafaa ve masumiyetini ispat eden Türk dostu Pierre Loti için bir cemiyet kurulması kararlaştırılır. (Gür 1992: 106) Cemiyetin kurulmasında Nazif'in çok büyük rolü olur. Kısa bir süre sonra 23 Ocak 1920 Cuma günü cemiyet Zeynep Hanım konağındaki üniversite konferans salonunda bu Türk dostu için bir anma toplantısı düzenler. "Müstevliler mühimsemedikleri bu toplantının yapılmasına, Fransız edibinin Türklere olan muhabbetine karşı bir şükran mahiyetinde olacağını tahmin ettikleri için izin ver(irler.) (Karakaş 1986: 108)

"O gün sokaklar, avlular ve büyük salon bir mahşeri andırır. (Ertürk 2011: 490) Herkes oradadır. Memleketin ve devrin tanınmış önemli şair ve yazarları, fikir adamları, işgal kuvvetlerinin en yüksek rütbeli subayları, ön sıralarda oturmaktadırlar. Velihaht Abdülmecit Efendi de oradadır. Bir iki konuşmacıdan sonra Nazif kürsüye davet edilir. "Birçok kimselerin hâlâ heyecan ve lezzetini muhafaza ettiği bu hitabede siyah sakalı, ateşin çehresi azim tavırlarıyla, Türklerin bu emsalsiz edibi kürsüye çık(ıp) (Ertürk 2011: 490) millî duygu ve heyecan dolu konuşmasını irad etmeye başladığı zaman salondaki kalabalığın coşkusu had safhaya ulaşır. Konuşması alkış sesleriyle sık sık kesilir. Oradaki birçok vatansever evladın gözü yaşarır. Görünüşte "Pierre Loti'yi övmek, fakat daha ziyade İstanbul'u işgal eden askerî kuvvetleri ve o kuvvetleri buraya yollayan devletleri manen tenkit etmek ve hicvetmek için söylediği, o ateşli hitabede düşmanın pis ayaklarıyla

çiğnenen bir şehir toprağının en acı, en korkunç feryatları ile çağlar, köpür(ür)." (Çapanoğlu 1954, Göçgün: 2010'dan) *"Artık belliydi ki, kürsüde bu milletin kalbi konuşuyordu. Bu hitabenin yarattığı misli, benzeri görülmemiş heyecanı, o günleri yaşamayanlar bir daha duyamayacaklardır."* (Orhon 1954, Göçgün: 2010'dan) *O gün orada Süleyman Nazif'in mazlum Türk milletinin bütün his ve düşüncelerine tercüman olan bu son derece cesur ve pervasız nutkundan dolayı "o gün Pierre Loti günü olacakken Süleyman Nazif günü olmuştur."* (Sevük 1935, Karakaş: 1986'dan)

2. Hazreti İsa'ya Açık Mektup

Hazreti İsa'ya Açık Mektup adlı eser, Süleyman Nazif'in yazılarında ve hitabelerinde batı dünyasının haçlı zihniyetiyle beslenen işgalci ruhunun Müslüman dünyasına karşı binlerce yıldır yaptığı saldırılarına karşı haykırarak vurduğu şamarların en sonuncusu ve en kuvvetlisidir. Geçmişte haçlı seferleri başta olmak üzere Osmanlı'nın gerilemesinden itibaren ve özellikle 1911 İtalyan işgalinden başlayarak yeni cumhuriyetin kuruluşuna kadar Avrupa'nın Osmanlıya karşı her türlü saldırılarını yazılarında gözler önüne seren; haksızlıklarını ve zalimliklerini yüzlerine haykıran Nazif, bu uslanmaz zorba ümmetin onlarca yıldır Müslüman ümmetin üzerinde işledikleri suç ve cinayetler yetmezmiş gibi, yeni Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra bile Birleşmiş Milletler aracılığıyla yeni fitne ve kışkırtmalara kalkışmalarını, inandıkları fakat asla yolundan gitmedikleri peygamberleri Hz. İsa'ya şikâyet etmek zorunda kalır. Nazif'in bu mektuplarda kullandığı son derece ağır ifadeler ve sert üslup Hristiyanları öfkeden çıldırtmış Müslümanları da ürpertmiştir.

Nazif bu eserini Birleşmiş Milletlerdeki İngiliz temsilcisinin Türkiye'deki Hristiyanları himaye ve Türkler'in bunlar hakkındaki muamelelerini kontrol için geçici veya devamlı bir heyetin Türkiye'ye gönderilmesini teklif etmesi ve Paris'te yayınlanan bir gazetenin de Rifli Mücahid Abdülkerim'in İspanyol ordusuna karşı kazanacağı muhtemel bir zaferin, bütün Kuzey-Afrika'da geniş bir istiklâl mücadelesine sebep olacağı düşüncesiyle İtalya, Fransa ve İngiltere'yi İspanya'nın yardımına çağırması üzerine yazmıştır. *Vatan* ve *Son Telgraf* gazetelerinde 'Hz. İsa'ya Açık Mektup', 'Hazret-i İsa'nın Cevabı', 'İzrarı Bir Cevap' ve 'Açık İstid-ânâme' adlarıyla yayınlanan bu yazılar aynı yıl (1924) içinde üç kez kitap halinde basılır.

Nazif, ilk mektubunda Ya Nebiyallah! Hitabıyla Hazreti İsa'ya seslenir. O'na karşı çok sert ve tarizli bir dil kullanan Nazif, Hristiyan ümmetinin yaptığı kötülükler yüzünden aslında kendisine inanmak istemediğini, fakat böyle yaparsa kendi peygamberini de inkâr etmiş olacağı için "Hesapsız akabelerde kurtardığım dinimin ahkâm-ı esasiyesinden birini, senin gâvurlarına hiddetle, red ve inkâr ederek, büsbütün dinden çıkmak istemem." (Nazif 1924: 6) sözleriyle mecburiyet altında inandığını ifade eder. Hazreti İsa'ya "Söyle var mısın yok musun? Kimsin, Nesin Yerde mi, göklerde misin?" (Nazif 1924:7) şeklinde sorgulayıcı sorular yönelten yazar, kendi inandığı peygamberinin onun göğe çekildiğini haber verdiğini o halde gökte sağ olduğunu ve Hristiyan ümmetin bin sekiz yüz seneden beridir dünya yüzünde yaptıkları zulüm ve cinayetleri ve göklere yükselen ahları görüp işittiğini söyler. İlk zulümleri Kayser lakabındaki Neron'un yaptığını şimdikilerin ise Kayser lakabını papalığa çevirerek ve peygamber makamını velayetlerine alarak zulümde, cinayette, senaatte Neron'u fersah fersah geçtiklerini anlatır: "Neron yalnız on dört sene Roma

şehrinde hükümet ve bu miyanda güya biraz zulmetmişti... Hâlbuki sana iddia-yı nispet eden ümmet bin sekiz yüz seneden beri, dünyanın her tarafında, mütevaliyen kan döküyor ve dökülen kanlar da hep mazlum ve masum damarlardan fişkıyor. (Neron) un mübarek satırı çekilir çekilmez, ümmetin tecavüze başladı. İnsanlar o zamandan beri arâm ve huzurdan mahrumdurlar.” (Nazif 1924:8)

Kristof Kolomb adında birinin gemiyle seyahate çıkarak o güne kadar bilinmeyen bir adayı keşfettiğini ve gittiği gemiyle o adanın yerlilerine ölüm ve esaret götürdüğünü, çok geçmeden oranın ahalisini imha ederek oraya yerleştiklerini şimdilerde oraya Amerika dendiğini söyler. Şimdi Amerika denilen o yerden kanlı Salip'in bu dünyanın Hıristiyan olmayan yerlerine fesat, iğva, fitne, katliam dağıttığını dile getirir. “Ah.. Kaç senedir kaç asırdır bu menhus haç, katil sürülere, hem pişdarlık, hem dümdarlık etmekte... Müslüman Afrika'ya İngiliz, Fransız, İtalyan, İspanyol, Portekiz, Felemenk, Belçika ve daha bilmem kimler musallat olmuş, misyonerlerinin ellerinde haç her tarafa, her kabileye, her hanümana ateş ve ölüm saçıyorlar.” (Nazif 1924: 9-10) üslubundaki ateşli sözleriyle haçlı zihniyetinin asırlardan beri kustuğu ateşi Hz. İsa'ya şikâyet babında Türk Devletiyle hala uğraşmaktan vazgeçmeyen o günkü Avrupa'nın yüzüne savurur. Bu azgın zihniyetin yalnız Müslümanlara kötülük etmekle kalmadıklarını aynı zamanda kendi peygamberlerine de kötülük ettiklerini dile getirir. Hazreti İsa'nın kendisinin de bu kanlı zihniyetin mağduru olduğunu Hazreti İsa'ya izah ederken aynı zamanda Hıristiyan dininin bozulmuş iç yüzünü de gözler önüne sermiş olur:

“Sana (Allah'ın oğlu) dediler, sıkılmadın. Hatırın için Allah'ı üç parça ettiler, titremedin. Adına (İncil) namıyla birbirini nâkız kitaplar yazdılar utanmadın. -Kiliselerin minber ve mihrabına kadar Hıristiyanlık âlemin her tarafı kumarhanelerden şeni bir dâr-ı ihtikâra döndü, sen hissedarlar gibi sükût ediyorsun. Dinin dünyayı istilâ ettiği kâfi değilmiş gibi, Roma'daki vekilin ahrette cennetler ve cennetlerde yer satıyor, sen bir tapu memuru tevazuu ile bu bey'üşirayı sükûtu hilminle tescil ettirmektesin. Sen Peygamber değil misin?”

(Nazif 1924: 11-12)

Şeklinde çok ağır ifadelerle insanlığa ve getirdiği dine yapılan bu katliam ve kötülöklere neden sessiz kaldığına sitem eder. Saf Müslümanların Hz. İsa'nın ahir zamanda yeryüzüne ineceğini ve âlemi islah edeceğine inandıklarını anlatan Nazif, artık beşerin sabrının ve Hıristiyanlara karşı dayanma kudretlerinin kalmadığını ifade ettikten sonra; kendi gâvurcuklarının dünyayı nasıl bir mezbahaya çevirdiklerini görmesi ve onların zulmünden âdemoğullarını kurtarması için Hazreti İsa'yı dünyaya davet eder: “Ey Meryem'in oğlu, Âdemoğullarını bilhassa seninkilerin şer ve zulmünden kurtarmak için, ümmetinin mezbahaya çevirdiği, bu dünyaya ya hemen gel, veya iki elini âr ve hicap ile iki yüzüne tutarak, hangi katında bulunduğunu bilmediğim göklerden kendini esfeli safiline at!..” (Nazif 1924: 12)

3. Hazreti İsa'nın Cevabı

Nazif, bu mektubuna *Vatan* gazetesinin 2 Teşrin-i evvel 1340 tarihli nüshasındaki yazısında Hazret-i İsa'ya cevap veririr. Bu cevabî mektupta Hz. İsa, ümmetini düştüğü

delalet ve kötülükler yüzünden tekfir eder. Nazif, ehl-i Salib'e söylemek istediklerini bu kez Hazreti İsa'nın dilinden yine çok ağır bir şekilde şöyle söyler:

"Nâmuma iddâ-yi nisbet eden şerîr-î ümmetin ef âlinden beni muâteb ve mes'ûl tutmak doğru değildir. Ben onları hiçbir vakit kabul etmedim. Ve. Dâima reddetdim... İnkâr etdim... Tekabbuh ve tel'in etdim. Buna gökdeki meleklerle ervâh-ı enbiyâ ve Cenâb-ı Allah şâhiddir. Gûyâ dînimin kitabı olan İncilleri yazarlar ne benim yüzümü görmüşler, ne sesimi işitmişlerdi. Hıristiyanlık birtakım meczûbların elinde mashara oldu. "Hatının için Allah'ı üç parça etdiler; Titremedin." diyorsun. Senin o vakt altmışıncı, yetmişinci ceddin henüz doğmamıştı. Müteessir olub olmadığımı nereden bileceksin?.. Titremedin mi?.. Titreyen yalnız ben değilim; gökler de benimle beraber titredi. Ve ben göklerle birlikte hâlâ titriyorum. İstanbul'un yanı başında. Sularını marmara denizine döken bir göl vardır; adına (İznik) derler. Tanırsun. Vaktiyle bu gölün muhteşem bir kenânnda büyük ve ma'mûr bir şehir vardı. Ve ismini göle iare etmişdi; İznik şehri ekanim-i selâse masharalığı. ekanim-i selâse küfrü Hıristiyanlığın bu lâ'netler dîyârında umde-î esâsîyesi'ian edildiği için. Allah o şehri o gölün sularına müebbeden batırdı. Bundan bariz delîl-i nefret mi istersin?.. İznik şehrini kendi nâmını taşıyan gölün ortasında boğan yed-i kudreti benim bed-duâla-rım tahrîk etdi. İnsanlar görecekler: Günün birinde (Tiber) nehri şâha kalkarak, her biri başka bir cân-verin pençesine istihale edecek olan dalgalarıyla(Roma) şehrini boğacaktır. Oradaki büyük kilîsanın velvele-i nâkusu göklere aks etdikçe, ben onlara lâ'net yağdınm. Sabırsız olma ey fânî, bir gün elbette Allahım sabr ve halimi gazab ve kahra tahavvül eder. Roma, büt-perest iken dünyânın en ma'mûr beldesi idi. Roma birkaç asr hâkim-i âlem oldu. Akdeniz, Karadeniz onun zîr ü hükmünde, ayakları zencîrli birer esir-i köle gibi. Romanın her emrine itaat ve zulmüne tahammül ederdi. Hıristiyanlık Roma'ya evvelâ âsım-i dünyâyı ser-â-pâremâd-ı âbâd'a çeviren bir yangın, sonra da riyâ. hile, kizb ü nifâk ve tezvîr götürdü. Şimdiki Romada tertib olunan misyoner âlâylan. eski Romalıların lejyonlarından daha tahrîb-kârdırlar. O lejyonlar toprak zabt etmeye giderlerdi. Bu misyonerler İse vicdân avlamağa çalışıyor. Afrikadaki sahrâ-yi kebirden, Asyadaki (Tibet) yaylalarına kadar, dünyânın medenî, vahşî bir yeri yoktur ki misyonerlerin uğursuz ayaklarıyla çiğnenmiş olmasın... Adı (Hıristiyan, Nasrânî, İsevi) ne olursa olsun, yer yüzünü bî-huzûr eden dîn bana mensûb değildir. Ben Mûsânın dînini idâme ile Muhammede İsâle me'mûr idim. Bi'set-i Muhammediyeden sonra benim vazîfem, yâni dînim hitâma ermişdir. Zâten Hıristiyanlık istediğim gibi teessüs edemedi. Daha ilk devrinde hurâfât ve ebâtîl, nasrânîyete fevc-â fevc, dâhil olmuşdu. Böyle olmasa bile, yine İsevîliğin altıyüz seneden fazla hakk-ı hayâtı yokdu. Çünkü ben dîn-i Mûsâyı tahdîd ile idâmeye me'mur idim. İkmâle meb'ûs, Muhammed idi. Allah kendi dînini onun zamanında ikmâl ve onun ümmetine hediye ve izafe etdi. Bu böyle iken Roma'da bana iddiâ-înbet etmekle makamına semavi bir paye vermek isteyen papalık, müslîmânlığın en büyük düşmanı oldu. Ehl-i salîb

sürüleriyle dünyânın her tarafını bin seneye yakın zamandan beri ma'sûm kanuna boyamaktadır. Hayır, salîb. senin göstermek istediğin gibi. Benim remz-i şahadetim değil, onların pek menfur ve merâî bir silâh-ı cinâyetdir. O ağaca dünyâ yüzünde çekemedikleri cismimi, fakat gökde her gün, her dakika ruhumla beraber asıyorlar...Nâmütenahiliğin dikenli yollarında çıplak ayaklarla yürüyen rûhum ve cismim, ümmetleri münkariz peygamberlerin haline gibta ediyor. İnşallah ben de yakında ümmeti münkariz bir peygamber olurum."

(Nazif 1924:14-20)

Böylece Nazif, Hazreti İsa'yı konuşurarak onun dilinden Hıristiyan haçlı zihniyetinin yaptığı cinayet ve zulümleri ona da tel'in ettirir. Nazif bu mektuplarda kullandığı diyalog üslubuyla, kalbindeki hislerini ve zihnindeki fikrini daha canlı ve müşahhas hale getirmiş ve yazının etkisini birkaç kat daha artırmıştır. Bundan dolayı bu mektuplar o gün Hıristiyan dünyasında özellikle Türkiye içindeki Rum ve Ermeni azınlıklar üzerinde ezici bir darbe etkisi yapar ve infiale yol açar. Bu mektupların yayımlanması üzerine İstanbul'daki Rum ve Ermeni gazetelerinde protesto yazıları yayınlanır.

"Bilhassa Elefteryâ, Politika, Fos ve Jogovort-Çapın gazeteleri, yayınladıkları yazılarla İstanbul'daki Rum ve Ermenileri gösterilerde bulunmak üzere tahrik etmeye çalışırlar. Fakat bu arada Müslümanlara ait olan Sebilürreşad'ın 25 Eylül 1340 tarihli nüshası (c. XXIV, no: 618, s. 312-313) nda da (Hazret-i İsa'ya Mektup!) adında, Süleyman Nazif'i tekfir eden imzasız bir yazı yayınlanır. Makalenin yazarı, Nazif'in (yazıyı) hayal ve heyecanlarının tesiriyle kaleme aldığını söylediği ilk mektubu, 'şairliğin bir âfeti' olarak değerlendirir. Böylece Hıristiyanlara mektubu ciddiye almamalarını tavsiye eden yazar, "Hz. İsa'ya hitaben sarfedilen sözlerin, Hz. Muhammed'i de taciz edeceğini ve eğer mektup yazmak doğru ise, bunun da ümmetleri mahvetmek iktidarının tek sahibi olan Allah'a yazmanın daha münasip bir hareket olacağını söyleyerek Rum ve Ermenileri sakinleştirmeğe çalışır."

(Karakaş 1986: 258)

Bunun üzerine yukarıda isimleri geçen azınlık gazeteleri, Sebilürreşad'da çıkan ve Nazif'i tenkitle beraber herkesi itidalli olmaya davet eden bu yazıdan övgüyle söz ederler. Yine de ortalık tam yatışmaz. Bazıları da bu yazıdan cesaret alarak Süleyman Nazif'e hakaret etmeye başlarlar.

4. İztrârî Bir Cevap

Hal bu minval üzereyken Nazif gayr-i Müslimlerin hakaretlerinden ziyade Sebilürreşad gibi İslami kimliğe sahip olan gazetede imzasız bir yazar tarafından kendisinin tekfir edilmesine üzüldür. Bu yüzden *Son Telgraf* gazetesinin 9 Teşrin-i evvel 1340 tarihli nüshasında bu imzasız yazara hitaben 'İztrârî Bir Cevap' adlı mektubu yayımlar. Nazif, mecburiyet altında kaleme aldığı bu mektubunda da geri adım atmak yerine ruhundaki İslami iman ve milli gayret gereği hem o imzasız yazarın bir peygambere mektup

yazılamayacağı fikrini Hz. Peygambere yazılan na'ıları örnek vererek çürütür, hem de haçlı zulmünden duyduğu acı ve üzüntüyü dile getirerek bir kez daha o zihniyete hücum eder.

5. Açık İstid'ânâme

Bu mecburi cevap yazısından sonra Rum ve Ermeniler heyetler halinde Başsavcılığa giderek Süleyman Nazif'i Başsavcı Cemil Bey'e şikâyet ederler. Nazif de bunun üzerine yine *Son Telgraf* gazetesinin 11 Teşrin-i evvel 1340 tarihli nüshasında, savcı Cemil Bey'e yazdığı 'Açık İstid'ânâme' başlıklı dilekçe üslubundaki yazısında Rum ve Ermeni gazetelerinin düşmanın pis ayaklarının vatanımızı çiğnediği ve Türk'ün mazlum olduğu o meş'um mütâreke senelerinde "onların gazete ve kitapları benim dinimi ve peygamberimi mütemâdiyen söver ve haçları, bıçakları dindaşlarımı lâ-yenkati' doğrarken, beni sükûta davet etmek hür ve münevverü'l -fıkr bir müdde-i umûmînin vicdânını incitmez mi?.. (Nazif 1924: 37) sözleriyle hem haklı olduğunu ispat etmeye çalışır hem de onlara karşı da dava açılmasını ister. Sonuçta her iki taraf da davasından vazgeçer ve mesele böylece yatışmış olur. Fakat bu gürültülü tartışma sürecinde de ömrü boyunca haksızlık karşısında asla geri adım atmıyan ve taviz vermeyen duruşunu göstermekle birlikte haçlı zihniyetinin binlerce yıldır dünyayı özellikle Müslüman âlemini zulüm ve katil ateşine attıklarını yüzlerine söyleyerek ispat eder. Müslüman bir Türkün zulüm ve haksızlığa karşı ruhundan ve kalbinden fıskıran bu müdafaa mektupları aynı yıl içinde kitap olarak üç kez basılır ve Müslüman Türk nesline bir miras olarak kalır.

Sonuç

İlk millî, İslamî terbiye ve eğitimi çocukluğunda bir ilim yuvası olan baba ocağından alan Nazif, çok kısa bir süre için Servet-i Fünun anlayışına göre yazdığı bir kısım şiirleri dışında diğer şiirlerinde ve yıllar boyunca yazarlık yaptığı çeşitli gazete ve dergilerde yazdığı yüzlerce yazılarının içinde daha çok millî, vatanî konulardaki ve İslam âleminin haçlı zihniyeti karşısındaki mazlum durumunu anlattığı yazılarla dikkati çekmiş ve tanınmıştır.

Çocukluğunda babasının teşvikiyle Namık Kemal'i okuyarak onun haksızlığa ve istibdada karşı gürleyen erkek sesine hayran olan ve gerek babasıyla ve gerekse kendisinin görev icabı yurt içinde ve dışında yaptığı geziler sebebiyle halkın bütün ıstıraplarına yakından şahit olan Nazif, halkın kötü idareciler yüzünden düştüğü bu çileli vaziyetine içten içe acımış ve eserlerinde özellikle nesir yazılarında bu kötü idarecilerin yaptıkları yanlışlıkları sert bir dil ve üslupla dile getirmiştir.

Yazılarında Avrupa'nın medeniyette ne kadar ilerlemiş olsa bile İslam âleminin ve hatta Hıristiyan olmayan herkesin en büyük düşmanı olduğunu anlatır. Ortaçağdaki geri Avrupa ile şimdinin ilerlemiş Avrupa'sının ahlak bakımından birbirinden hiçbir farkının olmadığını belirtir. Avrupa'nın haçlı zihniyetinin geçmişte olduğu gibi özellikle son asrın başından itibaren de Osmanlı'yı parçalamaya niyet etmesi ve bunu gerçekleştirmek için içimizdeki azınlık denilen dindaşlarını kullanması Nazif'in ruh dünyasında millî fırtınalar koparır. Millete ümit aşılacak ve devleti parçalayıp vatana kastetmek isteyen düşmana ve onların yardakçılara karşı mücadele etmeyi kendisine en büyük gaye edinir.

Nazif bu gayesine uygun olarak bütün yazılarında ve hitabelerinde Avrupa'nın ve onun kanlı haçlı zihniyetinin iç yüzünü en açık, en sert ve en samimi bir şekilde dile getirerek Avrupa'ya karşı dik bir duruş sergiler.

Düşmanın İstanbul'u işgal ederek ayağını milletin boğazına bastığı o elim günde yazdığı 'Kara Bir Gün' yazısı, İşgal kuvvetlerinin yaptığı haksızlıkları bütün genel komutanlarının hazır bulunduğu Pierre Loti gününde bizzat yüzlerine haykırdığı 'Pierre Loti Hitabesi', onlarca yıldır işledikleri cinayetlere doymayan; Yeni Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra bile kendi oyunlarına alet ettikleri 'Birleşmiş Milletler' adındaki örgütü kullanarak genç Türkiye'nin başına yeni entrikalar açmak isteyen Haçlı Avrupa'ya son olarak vurduğu 'Hz. İsa'ya Açık Mektup' adlı ağır tokatı, onun Avrupa hakkındaki düşüncesinin ve ona karşı sergilediği kahramanca duruşun en hasbi ve en samimi örnekleridir.

Kaynaklar

- Aktaş, Şerif.(2005). *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi I*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyüz, Kenan.(2010). *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Beysanoğlu, Şevket. (1970).*Doğumunun 100. Yılında Süleyman Nazif, "Hayatı-Sanatı-Eserleri*, Ankara: Diyarbakır'ı Tanıtma ve Turizm Derneği Yayınları.
- Demir, Ahmet. (2012).“Süleyman Nazif'in Şiirinde Namık Kemal Etkisi”, *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research* Cilt: 5 Sayı: 22 Volume: 5 Issue: 22, Yaz.
- Ertürk, Hüsamettin. (2011).*İki Devrin Perde Arkası*, Ankara:HiperlinkEBSCOhost. Haz. Samih Nafiz Tansu, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Gövsâ, İbrahim Alâattin. (1933).*Süleyman Nazif (Hayatı, Mektupları, Fıkra ve Nükteleri)*, İstanbul: Semih LütfiSühûlet Kütüphanesi
- Gür, Muhammet. (1992).*Makaleve Mektuplarına Göre Süleyman Nazif*,İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Basılmamış Doktora Tezi.
- İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal. (2000).*Son Asır Türk Şairleri*Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, C.III,Haz. Hidayet Özcan.
- Karakaş, Şuayb. (1986).*Süleyman Nazif Hayatı ve Eserleri*,Ankara: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri. (1990). *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kurgan, Şükrü. (1955).*Süleyman Nazif-Hayatı Sanatı Eserleri*,İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Nazif, Süleyman. (1922). *Namık Kemal*, İstanbul: İkdâm Matbaası.
- Nazif, Süleyman. (1924).*Hazreti İsa'ya Açık Mektup*,İstanbul: Yeni Matbaa, İkinci baskı.